

כתב גלטרורי / שמירה בזכרון של מחשב - 1120

עיל עסקנו בסמון שרק אחד מבין את פשרו שנחשב כתב, ולגבי שפת דיבור – נחלקו ראשונים האם שפה של אחד הינה בבחינת שפה. ולקמן

שבת דף קג.

משנה. הכותב שתי אותיות... בין משם אחד (רש"י: שתייה אלפין) בין משתי שמות (רש"י: אלף בית)... חייב. אמר רבי יוסי: לא חייבו שתי אותיות אלא משום רושם, שכך כותבין על קרשי המשכן, לידע איזו בן זוגו. אמר רבי יהודה: מצינו שם קטן משם גדול; שם משמעון ומשמואל, נח מנחור, דן מדניאל, גד מגדיאל (... דאע"ג דלא נגמר מלאכתו שנתכוין לכתוב תיבה גדולה כותב אותו מקצת, ואותו מקצת הוי תיבה המתקיימת במקום אחר – חייב)

שנות אליהו הקצר מסכת שבת פרק יב משנה ג

בין משם אחד. פי' ג"ג: בין משני שמות. א"ב אבל א"א פטור. שים לב להבדל בין רש"י לבין השנות אליהו – מה ההבדל ! ?

שנות אליהו הקצר מסכת שבת - הערות פרק יב הערה ו' רש"י

רש"י פי' משם אחד שתייה אלפין. ורבינו פי' ג"ג משום דא"א לא מצינו לשום תנא דמחייב. דהא הוי ס"ד לר"ש דמחייב ומסיק דר"ש לקולא. ולא מצינו לומר דחייב בשני אלפין רק לר' יוסי דמחייב משום רושם. והנה זה תלוי בשני תירוצים שבגמ' אהא דפריך [דאשמאל] לא ליחייב דאין דרך כתיבה בכך ומשני אבבי בשולט בשתי ידיו ורב יעקב משני הא מני ר' יוסי הוא. וא"כ אבבי מפרש דת"ק לאו ר' יוסי היא ולדידה ע"כ משני שמות היינו גג כמ"ש רבינו. ולרב יעקב דמתני' ר' יוסי היא דחייב משום רושם. וה"ה בא"א כרש"י.

גמ' קג. - קג:

אמר רבי יהודה מצינו. אלא רבי יהודה שתי אותיות והן שני שמות הוא דמחייב (רש"י: כגון הנך דנקט במתניתין דאין שוות), שתי אותיות והן שם אחד לא מחייב (רש"י: כגון שש מששך או תת מתתנס או חח מחחיים, לא מחייב מדלא נקט ר' יהודה חד מהנך) ?

ויקרא פרק ד פסוק א - ג (פרשת ויקרא): (א) וַיִּדְבֹּר יִקְזָק אֶל מִשָּׁה לֵאמֹר: (ב) וַיִּבֹר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נָפֶשׁ כִּי תִחָטָא בְּשִׁנְיָהּ מְכַל מְצוֹת יִקְזָק אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָה וְעֵשָׂה מֵאֲחַת מֵהֵנָּה ... (כב) אֲשֶׁר נָשִׂיא יִחָטָא וְעֵשָׂה אֲחַת מְכַל מְצוֹת יִקְזָק אֲלֵקִי אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָה בְּשִׁנְיָהּ וְאֲשֶׁם:

והתניא: 'ועשה אחת' - יכול עד שיכתוב כל השם, ועד שיארוג כל הבגד, ועד שיעשה כל הנפה - תלמוד לומר 'מאחת'. אי מאחת יכול אפילו לא כתב אלא אות אחת, ולא ארג אלא חוט אחד, ולא עשה אלא בית אחד בנפה תלמוד לומר אחת. הא כיצד: אינו חייב עד שיכתוב שם קטן משם גדול; שם משמעון ומשמואל, נח מנחור, דן מדניאל, גד מגדיאל. רבי יהודה אומר: אפילו לא כתב אלא שתי אותיות והן שם אחד - חייב, כגון: שש, תת, רר, גג, חח (רש"י: אלא שתי אותיות של שם אחד כגון שש תת - והן מתיבות גדולות, כגון: שש מששבר, מששך, ששם, תת - מתתראו, תתנו, וכל שכן אם נתכוין לקטנה תחילה.

אמר רבי יוסי: וכי משום כותב הוא חייב? והלא אינו חייב אלא משום רושם, שכן רושמן על קרשי המשכן לידע איזו היא בן זוגו. לפיכך, שרט שריטה אחת על שני נסרין, או שתי שריטות על נסר אחד, - חייב.

רבי שמעון אומר: ועשה אחת יכול עד שיכתוב את כל השם, עד שיארוג כל הבגד, עד שיעשה את כל הנפה - תלמוד לומר מאחת, אי מאחת - יכול אפילו לא כתב אלא אות אחת, ואפילו לא ארג אלא חוט אחד, ואפילו לא עשה אלא בית אחד בנפה - תלמוד לומר אחת, הא כיצד: אינו חייב עד שיעשה מלאכה שכיוצא בה מתקיימת (רש"י: ולקמיה פריך היינו ת"ק)...

קתני מיהא, רבי יהודה אומר: אפילו לא כתב אלא שתי אותיות והן שם אחד - חייב (=ואילו לעיל דייקנו מהמשנה שחייב רק משני שמות/שתי אותיות שונות)? - לא קשיא, הא - ידידה, הא - דרביה. דתניא, רבי יהודה אומר משום רבן גמליאל: אפילו לא כתב אלא שתי אותיות והן שם אחד - חייב, כגון: שש, תת, רר, גג חח.

ורבי שמעון היינו תנא קמא (רש"י: שש תת) ? וכי תימא: אל"ף אל"ף דאזרד איכא בינייהו (שהם שתי אותיות מתיבה גדולה, אבל לא מצינו שהיא תיבה קטנה בכל המקרא), דתנא קמא סבר: אל"ף אל"ף דאזרד לא מחייב, ורבי שמעון סבר: כיון דאיתיה בגלטרורי בעלמא - חייב (רש"י: כיון דאיתא בגלטרורי - קמיעות וכתבים של מכשפות ושל שמות קורין בלשון לטיין של מינין קלוטרוס, ורגילין סופרין לכתוב בהן תיבות של שתי אותיות, ואינם תיבות במקום אחר). למימרא דרבי שמעון לחומרא? והתניא...

הגהות יעב"ז

בגלטרורי. עפרש"י בלשון לטיין קלוטורוש, ונ"ל שהוא מלשון לע"ז מקולטור, כך קורין לכתובה מקולקלות:

לעזי רש"י מסכת שבת דף קג עמוד ב

מקור: גלטרורי. לע"ז: קלטירייש calateres, תרגום: סימנים (של כישוף).

כפי הנראה זו המלה characteres, שנשאלה מהיוונית ללטינית, ועד היום משמשת בהרבה שפות אירופה בשני מובנים : (א) סימני כתב, אותיות, (ב) סימני זיהוי, דהיינו אופי, אין לראות קושי בכך, שהנוסח ברש"י משובש לגבי הלטינית הנכונה כהגייתה ; הרי הוא אומר בעצמו "בלטינית של גויים (בדפוסים : מינין)", כלומר בלשון המדוברת של המשכילים, שכידוע לא הייתה טהורה ביותר בימי הביניים. ובפרט שרש"י רוצה להסביר, ש - calateres ו"גלטורי" ממוצא אחד הן.

מה דינו של הכותב "גלטורי" ? חייב ? אסור ? מותר ? מה המשמעות של הכתוב שם ? קוראים אותו לאחר מכן ? יש מילה בעלת משמעות ?

ספר הערוך – תחילת ערך אות האלף

ורבי שמעון אמר לך כיון דאיכא כתיב כי האי גוונא בגלטורין ומתקיימין כשאר כתיבה שהיא מלאכה מתקיימת אני קורא בה וחייב פי' גלטורין קמיעין שכותבים בהן אותיות כגון אא וכיוצא בהן. פי'א (=פירוש אחר) כותבין אא במקום אמן אמן. (א"ב פי' קלטורין בלשון יוני שלוחי ב"ד וכרוזים והם להקהיל העם ולעוררם לשמוע קוראים בתחלת דבריהם בקול גדול אא ובאה בלשון חכמים אות ג' תמורת אות ק' במלות נכריות הרבה).

בית יואל על פחד יצחק ערך אא

שו"ת הרמ"א סימן קיט

ותדע שהרי פליגי התם על איזה ב' אותיות מחייבין, אי בעינן שם משמעון או גד מגדיאל או ת"ת או אי מחייבין בא"א משום דכותבים בגלטורי.

(ג) בגלטורי עיין פירש"י ורבינו חננאל, ונחידושי רש"י שקורין אותו שמוח מלאכים. ויכול לומר שזה הוא טוונת רש"י ז"ל שפירש של שמוח היינו שמוח המלאכים, ונמוסף הערוך פירש קלטורין בלשון יוני שלוחי ב"ד וכרוזים והם להקהיל העם ולעוררם לשמוע, קוראים בהחילה דכריהם בקול גדול, אא, ובאה בלשון חכמים אא ב' תמורת אא ק' וע"ש. ועוד ויכול לומר בפירוש גלסורא (בלשון יוני) דאין צריך להחליף האות ק' בלוח ג' כפירוש המוסף הערוך דלמריק לעיל במתני' ק"ג פ"א דנכל לשון חייב (ועיין בספר מעדני אשר הלכות שבת דף כ"ז), וכן איתא בהדיא בירושלמי דנכל לשון אפילו אלף אלפא שכו' לשון יונית, ועיין בקרבן העדה ובפני משה שם, וכן הוא בירושלמי בפ"ג דשקלים הלכה ג', ובגמ' שם היו רגילין בלשון יונית, ובלשון יונית מורים ובאים לוחיות אא על הנחוק שהנחוק משתמש בהגדרת אא, וכן הוא בס' מליש ללשון יוני, וע"כ נחשבה לחיבה כי גם הוא כשאר חיבות אחרי שעל ידה יגולם דשיון הסגנית, וחלף כוונת הנמרץ כיון דאיתא בגלטורי שהוא משתמש לשון נחוק בלשון יוני כו' שכתב פירוש שלימה, ועיין בהנהיג יעב"ץ על מס' שבת ברש"י ד"ס כיון דאיתא בגלטורי כו' קלופורס, שכתב שהמלך מלשון לעז מנלסור קורין לנחיות מקוללות, ועיין בספר שבת של פי על מס' שבת, ועיין בס' עמוד אחד :

פחד יצחק - א-א / לאמפרונטי, יצחק רפאל חזקיה בן שמואל / עמוד 31
הודפס מאוצר החכמה

תוספות מסכת שבת דף

קג עמוד ב ד"ה בגלטורי בעלמא

בגלטורי בעלמא חייב - פירוש א"א שכותבין בקמיע וכן פירש ר"ח, ויש מפרשים א"א היינו אמן אמן (סלה) שכותבין בקמיעין וליתא דהיינו נוטריקון וחייב אפילו באחד ורבנן דפטרי במתני' פטרי אפילו בבי' וגי'.

חפץ ה' מסכת שבת דף קג עמוד ב

תוספות ד"ה בגלטורי ורבנן פטרי אפילו ב' וגי' פירוש דהו נפרדים ואין כוונתו על האלפין עצמם כי היכי דלצטרפי : וק"ל.

איזהו מקומן מסכת שבת דף קג עמוד ב

בגלטורי בעלמא חייב - למסקנא נדחה הד' ס"ד וודאי סבר ר"ש דא' א' פטור, וכן פסק הרמב"ם (יא. י). כמש"כ המגיד משנה שם, [ועי' אבן האזל א. יד.], ומתוך כך תמוהים דברי רש"י במתני' ע"א שפירש "בין משם אחד - שתיהן אלפין" - עי' בדברינו במשנה שם ד"ה בין משם אחד.

רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק יא הלכה י

איזהו חובר זה שמדבר בדברים שאינן לשון עם ואין להן ענין ומעלה על דעתו בסכלותו שאותן הדברים מועילין, עד שהן אומרים שהאומר כך וכך על הנחש או על העקרב אינו מזיק והאומר כך וכך על האיש אינו ניזוק, ומהן אוחז בידו בעת שמדבר מפתח או סלע וכיוצא בדברים האלו הכל אסור, והחובר עצמו שאחז בידו כלום או שעשה מעשה עם דבורו אפילו הראה באצבעו הרי זה לוקה שנאמר לא ימצא בך וגו' וחובר חבר, אבל אם אמר דברים בלבד ולא הניד לא אצבע ולא ראש ולא היה בידו כלום, וכן אדם שאמר עליו החבר אותן הקולות והוא יושב לפניו ומדמה שיש לו בזה הנאה מכין אותו מכת מרדות מפני שנשתתף בסכלות החבר, וכל אותן הקולות והשמות המשוונים המכוערים לא ירעו וגם היטב אין אותם.

קרית מלך הלכות עבודה זרה פרק יא הלכה י

שאינן לשון עם, שבת ק"ג ב' בגלטורי בעלמא עי' רש"י.
(האם נסיק מדבריו שהגלטורי הינו גם "שפת דיבור" שלולי דבריו רק כותבים בו קמעין – כתיבה בעלמא).

תשובות רב נטרונאי גאון – ברודי (אופק) תשובות פרשניות סימן תקטו

ודכתיב אלף אלף דאזרד בגלוטרי (שבת קג ע"ב). כך אמרו חכמים: הכותב שתי אותיות (שבת פ"ב מ"ג) הויא לה מלאכה, ופליגי תנאי, דר' יהודה אמר אפילו לא כתב אילא שתי אותיות והן שם אחד חייב, כגון [שש תת רר] גג חח: שש כגון ושבצת הכתנת שש (שמי' כח, לט), {תת} כגון ראה החילותי תת לפניך (דב' ב, לא), רר כגון רר בשרו (וי' טו, ג), גג כגון [...], חח כגון חח וזום (שמי' לה, כב), דהוין להי שתי אותיות והן שם אחד דאיתיה בתורה, אבל אלף אלף דאזרד [...] כיון דליתיה בתורה לא מיחייב, ור' שמעון סבר כיון דאיתיה בגלוטרי [בעלמא חייב, והן] אותיות שניכתבות במעשה מרכבה שתיים שתיים, ויש בהן אלף אלף אחר [...] הילכך אם כתב אא מתוך אאזרד, אף על פי שלא כתב תיבה כולה, כיון שיש בגלוטירין שני אלפין [...] מר] אמר לא מיחייב עלה מישום אב מלאכה ומר אמר מיחייב עלה מישום אב מלאכה, ואמאי קרי ליה אא דאזרד דכתיב] אאזרד ולא ידעתי (יש' מה, ה)

ירושלמי מסכת שבת פרק יב הלכה ג

תני בשם רבי יודה כתב שני אותות שוים והן שם חייב כגון שש תת גג רר חח. ורבנן אמרי ב' אותיות בכל מקום.

באור הלכה סימן שו סעיף יא

מהו בכל לשון אפילו אלף אלפא [ובאור זרוע שם הגירסא עוד ביתא ביטא וט"ס הוא וצ"ל בית ביתא וכן איתא במשנה בשקלים פ"ג דבלשון יונית הוא אלפא ביתא גמלא] ומדנקט הירושלמי אפילו אלף אלפא ביתא משמע דוקא כשכתבו בכתב שלנו או בכתב יונית אבל בכתב אחר לא חשיבא מלאכה ובאמת פירוש בירושלמי תמוה מאד ... עוד פירוש על הירושלמי בגליון הש"ס ולא נהירא דא"כ הי"ל לומר אפילו אל"ף אל"ף ועוד דמשמע בגמרא שלנו דגלוטרי בעלמא איננו בכלל לשון היוצא מדברינו דעל כל כתב של כל אומה חייב מן התורה

אנציקלופדיה תלמודית כרך כז, [כותב] טור תריט

ר' יהודה בשם רבן גמליאל סובר שאף הכותב מתיבה גדולה שתי אותיות שוות, כגון "שש", "תת", וכיוצא, חייב, ודווקא כששתי אותיות אלו אם הן תיבה באיזה מקום, אבל אם אינן תיבה בשום מקום, אפילו דרך היא לכותבן ב"גלוטרי בעלמא" - קמיעות וכתבים של מכשפות - פטור. כתב שתי אותיות שונות שאין הן תיבה בשום מקום, אמרו בירושלמי שלדעתו אף זה פטור, שאינו מחייב אלא באותיות שהן שם במקום אחר. ומן האחרונים יש שכתבו בדעת ראשונים, שלדעתו חייב

מערכי לב עמ' רצ"ב

(עמ' רצב) רישום בזיכרון של המחשב בשפה בינרית האם זו שפה האסורה בכתובה האם רישום בזיכרון אסור משום רושם ?

מערכי לב עמ' רצ"ב

(עמ' צרח) הפולסים החשמליים שנוצרים במקלדת על ידי הקשת הקליד מועברים למיקרופרוצסורים של המחשב יש לדון האם קליטת ושמירת המידע בשפה בינרית בזיכרון המחשב או בדיסק הקשיח אסורים משום כתיבה או רושם...

מערכי לב עמ' רצ"ב – ש

מתעוררת השאלה האם יש איסור כותב כאשר כותבים בשפה מלאכותית שהומצאה על ידי אדם בשביל מטרה מיוחדת למשל האם יש איסור דאורייתא של כותב או של רושם או אף אחד משני איסורים אלו אם כותבים בשפה נומרית, שפה בינרית, שאיננה מובנת לרוב האנשים. אדם הכותב בשפה מלאכותית כוונתו אינה לרישום אלא לכתובה, לסימנים אלו יש מובן של מלה ולא למטרת סימון. כתיבה במחשב שונה במספר דברים השפה היא מלאכותית וגם צורת הכתיבה היא שונה. יש שפות מלאכותיות כגון שפת אספרנטו שפה שהומצאה ע"י אדם אבל התקבלה רק על ציבור קטן. בשפה זו הכתיב הוא כתב לועזי רגיל אלא השפה היא מלאכותית. השאלה היא מה ההגדרה של שפה, האם זו צורת הדיבור שמקובלת על אומה והציבור משתמש בשפה זו כך משמע מרש"י ("וגופן שכל אומה ואומה") או גם שפה מלאכותית נחשבת כשפה לענין איסור כתיבה. שאלה שניה היא האם כתיבה באמצעות מעגלים משולבים נחשבת כמלאכת כתיבה. שאלה שלישית שנידון להלן האם סימון על ידי מעגלים חשמליים קטנים במטרת כתיבה אסור משום רושם.

הכתיבה במחשב מסובכת עוד יותר ממה שתיארנו לעיל, המקיש על קליד אות א אינו כותב אות בכלל. בזכרון של המחשב נעשו פעולות מסוימות שמביאים לסידור מסויים של מעגלים משולבים לפי מספר בינרי. אלא גם סימון ע"י סידור זה אינו ניתן לאבחנה על ידי ראייה או ע"י אחד החושים של האדם אפילו אם הוא יודע לקרוא שפה בינרית. האיש הרגיל לא ימצא את המיקום של המידע בתוך הזיכרון ורק מומחה גדול יכול לפענח את הכתיבה. יש צורך בפקודה נוספת למחשב המאפשרת לשלוף את המשפטים ולתרגם אותם לשפה אנושית...

פסק הרמב"ם (שבת יא י) "הכותב אות כפולה פעמיים והוא שם אחד כמו דד, תת, רר, שש, חח – חייב. והכותב בכל כתב ובכל לשון חייב ואפילו משני סמניות".... משמע, שהחוב של כתיבה הוא רק כשכותב שתי אותיות שיש להם משמעות בשפה המדוברת... ברם מדברי רש"י... שגם לפי ת"ק חייב אם כתב א"א....

מערכי לב עמ' ד"ש

מדברי רש"י (=ביחס לגלטורי) משמע שאם כתב שתי אותיות בלטינית - וזה כתב ושפה עתיקה של היונים והשתמשו בשפה זו הכמרים בימי הביניים - אינו חייב לפי דעת תנא קמא אבל חייב לפי רבי שמעון (רש"י לשיטתו כמו שכתב בפירושו למשנה ד"ה בכל לשון של כל הכתבים וגופן של כל אומה ואומה אבל כתב של סופרים שכותבים תיבות למטרתם וזה כתב מיוחד לסופרים ואינם תיבות שמשמשים במקום אחר או באומה אינו כתב שחייב עליו אם כתב בתיבות אלו בשבת) המשמעות היא שאם יש באיזו שפה ובאיזה מקום אנשים בעלי דיעה המשתמשים בכתובה ובהבנת מה שכתוב בשתי אותיות שוות חייבים בכתובה זו לפי ר"ש אפילו אם בשפה אחרת או בהבנת אנשים רגילים אין לשתי האותיות משמעות. משמע שלפי רבי יהודה בשם רבן גמליאל הכותב שתי אותיות בשפה זרה כמו לטינית פטור כמו כן הוא פטור כשכותב בקמיע שתי אותיות שוות או בכרוז של קולטרוס נראה לי שפטור גם אם יכתוב שלשה אלפיי"ן אע"פ שיש לתיבה זו משמעות בשפה אחרת (כך משמע מתוס' לעיל שאפילו דנוטריקין פטור רבנן בב' או ג'). לכתובה בשפה בינרית יש קצת דמיון לכתובה של גלטורי (במחשב אין אפילו כתב רגיל) מלה מתורגמת ל 0 0 או 1 1 וכדומה ובסימון של מעגלים משולבים, וא"כ הכותב בשפה בינרית פטור אבל אסור ... שהפטור בכתב של גלטורי הוא גם לפי ר' יוסי, ואין זה נחשב כרושם...

שם, עמ' שיד

הרחבנו את הדיון בהבנת מושג כתיבה בשבת השפה הבינרית היא שפה מלאכותית הכתיבה היא אינה של אותיות או של סימנים אלא נעשית ע"י סידור של מעגלים משולבים אין מקור ברור לאמר שיש איסור דאורייתא בכתובה זו במחשב אמנם המידע נשמר בזיכרון אבל עדיין יש צורך בפעולה נוספת כדי לגלות את הכתב בגיטין ישנה סוגיא שדנה בדין כתב סתר אתמר עדים שאין יודעים לחתום...

(עמ' שטו) ... נראה מכל הסיבות שהבאנו לעיל שהכנסת מידע לזיכרון המחשב אינה אסורה מדאורייתא. גם פקודה שמור שתפקידה לשמור בזיכרון של המחשב את הכתיבה אינה אסורה מן התורה. הפקודה מחק אינה אסורה מדאורייתא מדין מחיקה בשבת כמובן יש איסורים של סגירת מעגלים חשמליים כמו שהוסבר.

איסור רושם יש לבאר את ההבדל בין איסור כותב ורושם בשבת יש לבחון כמו כן האם כתיבה בזיכרון המחשב אסורה משום רושם...

(עמ' שכט) נראה לי שאין איסור דאורייתא של רושם בעשיית נקבים המאפשרת לו לזכור במוצאי שבת מהי כמות היין שפלוגי לקח וחייב לו כסף כאמור אסור לעשות כך משום שטרי הדיוטות נראה לי גם שאסור לעשות נקבים בנייר כדי לתיק את הנייר לתוך תיק או להכין כרטיס מנוקב בשביל מחשב זו התקנת נייר למטרה חדשה ולשימוש חדש וזה מעין מתקן מנא.

(שכט) יש מחלוקת יסודית בראשונים אם יש איסור מן התורה של רושם בשבת כאשר מתכוין לרשום רוב האחרונים מצדדים שהאיסור הוא מדרבנן אבל מספק לא יצאנו ויש להחמיר בענין זה שהרי הט"ז הב"ח והמ"א קבעו שאסור מדאורייתא.

נראה לי שיש מקום לצדד שקליטת מידע בזיכרון של המחשב אינו מעשה רושם. מלאכת רושם צריכה להיות דומה במהות לאב מלאכה של כותב. הרשימה צריכה לסמן כך שבני אדם יכולים לראות ולהבין את הסימן כמו שרשמו בקרשי המשכן כדי להתאים קרש אחד לשני. יתר על כן כמו האב מלאכה גם התולדה צריכה להיות בר קיימא כל זה אינו קיים בזיכרון של המחשב אין כאן היכר של רישום הנראה לעין, העובדה שאנשים משתמשים במחשב והמידע נקלט אינה עושה זאת לכתובה או לרשימה גם כשאדם מדבר אל קוף והדיבור נרשם במוחו של הקוף אין זו כתיבה. נראה לי שאין איסור דאורייתא בהעברת מידע לזיכרון. נכון שנעשו שינויים קטנים בדיסק הקשיח או בדיסקט והיה אולי אפשר לטעון שזה נוגע למחלוקת הראשונים והאחרונים בכתובה ב'חק תוכות' שנחלקו גדולי הפוסקים ...

(עמ' של) ... לכאורה האחרונים דנו בשאלה דומה וחששו לאיסור למשל הבית יצחק כתב "אם מותר לדבר בשבת למכונה הנקראת פאנאגראף והוא כלי המחזקת דיבור ימים רבים". זה ודאי איסור מכני שנתהווה רושם בשעווה הנמצאת בהמכונה הזאת והוא ככותב כמבואר בסימן ש"מ, דמוחק שעווה שעל הפנקס חייב וה"ה בכותב על שעווה. החריצים בתקליט שעשו משעווה הם קטנים מאוד ואין אדם יכול לקרוא אותם אמנם יש שינוי הנראה לעין בין תקליט אם נרשם דיבור או מוזיקה ובין תקליט חדש. בשו"ת ערוגת הבושם (או"ח ס"ח) פירש את דברי הבית יצחק שחושש שיש איסור דרבנן וכך באמת המשמעות הפשוטה של דבריו.

האחרונים גם דנו באיסור מחיקת השם בתקליט הגרצ"פ פרנק פסק שאין זה נחשב כמחוק כך גם פסק הגר"מ פיינשטיין ועוד אחרונים יש להסיק מזה שאם אין איסור מוחק אין איסור רושם או כותב וכך גם כתב ידידי הגאון רבי לוי יצחק הלפרין